

4th Meeting of the Roman Period Working Group of the ICAZ (International Council for Archaeozoology), Belgrade, 9-12 April 2024 / Četvrti skup Radne grupe za rimski period ICAZ-a (Međunarodnog saveta za arheozoologiju), Beograd, 9-12. april 2024.

ICAZ (International Council for Archaeozoology / Međunarodni savet za arheozoologiju) predstavlja naučno-stručno udruženje stručnjaka za poddisciplinu arheologije, arheozoologiju (zooarheologiju). Osnovan je 1971. godine, kada je u Budimpešti održan kongres posvećen domestikaciji životinja, a prvi sastanak međunarodnog komiteta ICAZ-a održan je 1974. godine tokom kongresa UISPP-a (Union Internationale des Sciences Pré-historiques et Protohistoriques) u Nici.¹ ICAZ okuplja preko 680 članova iz 68 zemalja i organizuje međunarodne skupove, od kojih je poslednji, četrnaesti po redu, održan 2023. godine u Australiji. U okviru ICAZ-a postoji veći broj radnih grupa, koje organizuju zasebne skupove, obično u razmaku od dve godine. Grupe su posvećene užim oblastima u okviru zooarheologije i neke obuhvataju posebne teme (na primer, posvećene pticama, ribama ili obrađenim kostima: Bird Working Group, Fish Working Group, Worked Bone Research Group), neke određenim geografskim regionima (na primer, baltičkoj oblasti ili jugozapadnoj Aziji: Archaeozoology of the Baltic Region and Adjacent Areas – ABRA Working Group; Archaeozoology of Southwest Asia and Adjacent Areas Working Group – ASWA [AA]), dok su neke fokusirane na određene kulturno-hronološke odsečke prošlosti. Među ovima je i jedna od najmlađih rad-

nih grupa ICAZ-a, Radna grupa za rimski period (Roman Period Working Group – RPWG).

Rimska civilizacija, stvaranje i širenje Rimske imperije predstavlja jedan od krupnih događaja u istoriji starog sveta. Ekspanzija Rimskog carstva uvela je nove ekonomske i društvene sisteme koji su se proširili velikom brzinom, ali na različite načine, na široke teritorije, uključujući velike delove Evrope, kao i delove zapadne Azije i severne Afrike. Zooarheologija može doprineti brojnim istorijskim pitanjima u vezi sa našim razumevanjem ovog fenomena, uključujući i pitanja na koji način se rimsko osvajanje odrazilo na lokalne kulture, kako su ekonomske i društvene promene uticale na stočarstvo i na prakse konzumiranja hrane, postoje li zajednički elementi koji se mogu uočiti tokom celog perioda Rimskog carstva, odnosno koliko su bile velike kulturne i geografske razlike. Na ova i brojna druga pitanja pokušavaju da daju odgovore zooarheolozi koji se bave rimskim periodom i koji su, zarad bolje međusobne komunikacije, prezentovanja rezultata i naučne diskusije, oformili ovu radnu grupu. Cilj grupe je da stvori mrežu razmene i saradnje među istraživačima iz različitih zemalja i različitih radnih okruženja. Grupa takođe ohrabruje uključivanje istraživača koji se bave geografskim oblastima koje su bile izvan Rimskog carstva, ali su u neposrednom susedstvu i povezane, kao i istraživača koji se bave periodima koji su neposredno prethodili ili neposredno se nastavili na rimski period, odnosno kasno gvozdeno doba i rani srednji vek.²

Prvi sastanak RPWG održan je 2014. godine u Šefildu, dok je drugi održan

¹ <https://www.alexandriaarchive.org/icaz/index>

² <https://alexandriaarchive.org/icaz/workroman>

2018. u Bazelu. Treća konferencija održana je 2021. godine, ali nije bila uživo, već samo onlajn, dok je Beogradu pripala čast da organizuje četvrti skup. Glavni organizator skupa je Laboratorija za bioarheologiju pri Odeljenju za arheologiju Filozofskog fakulteta, dok su ostali partneri i sponzori ICAZ, Arheološki institut, Narodni muzej Srbije, Turistička organizacija Beograda i drugi. Konferencija je trajala od 9. do 12. aprila i održana je u prostorijama Filozofskog fakulteta. Skup su otvorili prodekan za nauku Filozofskog fakulteta, prof. dr Milan Stančić, i direktorka Arheološkog instituta, dr Snežana Golubović.

Tokom konferencije održana su tri plenarna predavanja. Simon Triksl (Simon Trixl) iz Državne kancelarije za kulturno nasleđe Baden-Virtemberg održao je predavanje sa temom *Social differences and different societies? An archaeozoological perspective on the diversity of provincial communities in the Roman Empire (Društvene razlike i različita društva? Arheozoološki pogled na raznolikost provincijskih zajednica u Rimskom carstvu)*, Andela Trentakoste (Angela Trentacoste) sa Univerziteta u Šefildu predstavila je rad *At the intersection of ancient sources, archaeological science, and social zooarchaeology: a view from southern Italy (Na raskršću drevnih izvora, arheološke nauke i socijalne zooarheologije: pogled iz južne Italije)*, a Laslo Bartošjevič (László Bartosiewicz) sa Univerziteta u Stokholmu održao je predavanje pod nazivom *Across the River and Into the Trees: Animal remains and the Roman Period "Barbaricum" in Hungary (Preko reke i u šumu: životinjski ostaci i „Barbaricum“ u Mađarskoj u rimskom periodu)*.

Osim toga, predstavljeno je ukupno devetnaest radova i osam postera. U radu

konferencije učestvovalo je ukupno preko šezdeset stručnjaka iz Srbije, Hrvatske, Rumunije, Italije, Španije, Portugalije, Austrije, Poljske, Nemačke, Francuske, Švajcarske, Švedske, Holandije, Velike Britanije, Maroka i Sjedinjenih Američkih Država.

Teme radova obuhvatile su analize kako su rimska vlast i rimsko prisustvo uticali na eksploataciju životinja i na ishranu stanovništva u različitim delovima Rimskog carstva, kao što su Britanska ostrva, Holandija ili Španija, zatim, koje su promene u ishrani nastale na ostrvu Hvar od grčkog do rimskog perioda, dva rada pozabavila su se divljim životinjama tokom rimskog perioda: analiza životinjskih ostataka iz amfiteatra u Meridi i divlje životinje u rimskom amfiteatru na Viminacijumu. Takođe, predstavljeni su radovi koji su analizirali načine snabdevanja rimske vojske hranom, koja je bila uloga riba u ishrani vojnika u rimskom logoru Diani (Karataš), a pojedini radovi analizirali su mesto i uloge životinja u ritualu i korišćenje životinja kao izvora sirovina, odnosno izradu predmeta od njihovih skeletnih elemenata. Radovi su obuhvatali kako pojedinačne studije, tako i radove koji su se bavili širim područjima i metodološki su predstavljeni kako radovi koji prate standardne arheozoološke metode, tako i interdisciplinarne analize stabilnih izotopa, drevne DNK i drugo. Tokom skupa, objavljeni su radovi u izvodu (ICAZ – 4th RPWG Meeting. Social archaeozoology and role of animals in Roman period societies: social differences, the impact of Rome on animal-human relationships, and changes in the human diet: Book of abstracts (Socijalna arheozoologija i uloga životinja u društvima rimskog perioda: društvene razlike, uticaj Rima na životinjsko-ljudske odnose i promene u ljudskoj

ishrani: knjiga apstrakata), dok će odabrani, recenzirani radovi u punom obimu biti objavljeni naknadno kao posebna sveska u časopisu međunarodnog značaja.

Učesnici skupa imali su prilike i da se bolje upoznaju sa arheologijom na tlu Srbije – organizovana je stručna ekskuzija do lokaliteta Lepenski Vir i muzeja Lepenski Vir, kao i do lokaliteta Vimina-cijum, gde su učesnici konferencije imali priliku da vide arheološke nalaze *in situ*, nalaze megafaune iz ugljenokopa „Dr-mno“, ali i komparativnu zbirku oformljenu za analizu faunalnih ostataka sa ovog lokaliteta.

Naročito je značajno što su na konferenciji svoje radove predstavili doktorandi Filozofskog fakulteta u Beogradu, dok su studenti osnovnih, master i doktorskih studija imali priliku da prisustvuju kao slušaoci, pošto su ovakvi skupovi neprocenjivo iskustvo, ne samo zato što se mogu saznati najnoviji rezultati i poslednje metodološke inovacije, već i zato što omogućavaju neposredan kontakt sa kole-gama, razmenu mišljenja i ideja, i mogu

se dobiti kvalitetni, korisni komentari na sopstveni rad.

Zooarheologija kao poddisciplina bila je dosta dugo skrajnuta u srpskoj arheologiji, međutim, time što se u Beogradu već po drugi put organizuje skup neke radne grupe ICAZ-a³, a naročito time što su upravo stručnjaci iz Srbije predstavili nemali broj radova, jasno je da je zooarheologija sada već etablirana poddisciplina, koja kontinuirano dobija na značaju u arheološkim istraživanjima i donosi sve raznovrsnije i uticajnije rezultate o životu ljudi u prošlosti, o odnosima ljudi i životinja, ali i o prošlosti samih životinja i okolne sredine.

Selena Vitezović
Arheološki institut, Beograd
selenavitezovic@gmail.com
s.vitezovic@ai.ac.rs

---

³ 2014. godine održan je Deseti skup Radne grupe za obrađenu kost (Worked Bone Research Group of the ICAZ) u organizaciji Arheološkog instituta.